

E-KÖNYVEK

Az internet széleskörű terjedésével egyesek azzal riogattak, hogy bealkonyulhat a hagyományos könyveknek, helyüket átveszik az e-könyvek. E-KÖNYVEK

Az internet széleskörű terjedésével egyesek azzal riogattak, hogy bealkonyulhat a hagyományos könyveknek, helyüket átveszik az e-könyvek. A papíralapú kiadványokat érdemben helyettesítő digitális megoldások azonban eddig nem terjedtek el tömegesen. Ezzel együtt számos területen dinamikusan nő a letöltött e-könyvek száma.

Az ebook kifejezést egyrészt magára a digitálisan rögzített olvasmányra alkalmazzák, másrészt minden a könyvolvasásra alkalmas elektronikus eszközt is így neveznek, az egyre elterjedtebb pda-tól, vagyis kézi számítógéptől a valódi könyvek méreteit megközelítő képernyővel szerelt tablet pc-ig. A technológiai újítások számos könyvolvasást imitáló megoldást fejlesztettek a táblaképernyőtől az elektronikus papírig, ezek iránt azonban, áruk, használhatóságuk nehézsége, illetve a nyomtatott könyv stabil státusa miatt viszonylag kevesen érdeklődnek.

A hazai eladási statisztikák a kézi számítógépek növekvő piacáról, míg a tablet pc-k és egyéb elsősorban ebook olvasására fejlesztett ketyerék visszaszorulásáról árulkodnak. Az IDC Hungary piackutató adatai szerint a pda-kból az idei első félévben 84 százalékkal többet (kb. tízezer darabot) adtak el, mint a tavalyi év hasonló időszakában. A tablet pc-k hazai üzlete azonban egyelőre pang, az első félévben mindössze 300-at értékesítettek (a tavalyi teljes év forgalma 1400 körül alakult).

A nemzetközi trendek ezzel éppen ellentétesek: csökken a pda-k forgalma és nő a tablet pc-ké. A gyártók látva a pda-k egyre növekvő népszerűségét, most inkább a hagyományos könyves formátumhoz hasonlatos tablet pc-k forgalmazására hajtottak rá.

Az e-könyv olvasáshoz természetesen az emberek olvasási szokásaihoz leginkább igazodó szoftverek is szükségeltetnek, amelyekből több tucat született, de csak néhány terjedt el igazán, elsősorban az Adobe cég pdf-formátumát támogató Acrobat Reader szoftver és a Microsoft Reader lit-formátumát támogató alkalmazás.

Az ebook szoftverek fő szempontja, hogy legkevesebb a hagyományos könyvek nyújtotta szolgáltatásokat nyújtsák, miközben lapozva olvasható és rögzítve tördelt könyveket varázsolnak a e-könyvmolyok elé. E szoftverekkel tehát a szövegben megjegyzéseket tehetünk, könyvjelzőket helyezhetünk el, aláhúzhatunk a sorokat vagy egyéb módon jelölhetünk ki azokat. A pdf-formátum előnyeként tartják számon, hogy a szerző pontosan szabályozhatja a fájl jogosultsági szintjeit, vagyis megadhatja, hogy az olvasáson túl a felhasználó, nyomtathatja-e azt, kiemelhet-e belőle részletet vagy szerkesztheti-e a művet.

Az Egyesült Államokban olyan e-könyv „kölcsonzésre” is vannak megoldások, amelyeknél az olvasó időkorlátosan – mondjuk, két hétre – vagy másolásvédelemmel egyetlen eszközre töltheti le a művet. Hasonló lehetőség az igény szerinti könyvnyomtató automata, amely a kiválasztott ebookot könyvformátumba nyomtatja s bekötve dobja ki olvasójának.

TARTALOM

Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtár részlegeként 1994-ben létrejött Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) tette először elérhetővé ingyenes kiadványok letöltését. Jelenleg 3100 könyv közül választhatunk.

Az utóbbi években számos e-könyv kiadó jelent meg itthon is, ezek azonban a hazai

internetes értékesítési piac gyermekbetegsége miatt el is befuccsoltak. Ilyen próbálkozás volt a Vikknet virtuális könyvkiadó vagy az azóta hardverkereskedelembé átnyergelt mekka.hu weboldal.

Manapság körülbelül egy tucat weboldallal tölthetők le egész könyvek, ezek többnyire promóciós célok vagy az oldalak non-profit jellege miatt ingyenesek. Ilyen a Könyvklub kiadványainak népszerűsítésére létrehozott Uhu oldal, vagy a HP számítástechnikai cég által fenntartott – a kézi számítógépek ebookként történő használatát promótáló – hpebook oldal, amelyről modern és klasszikus irodalmi művek mellett képregények is letölthetők. A Sulinet oldalán oktatási segédanyagokat találnak a tanárok e-könyv formában.

Moldován István a MEK vezetője figyelmeztet: az ebook-ok számos fajtája ismeretes, és különböző értelmezései és felfogási formái közt jelentős különbségek vannak. Szerinte a technológia várt átütő sikerének elmaradása lassítja leginkább az e-könyvek terjedését. Ráadásul – mint oly sok más világhálós tartalomnál – a szerzői jogok védelme sincs megnyugtatóan megoldva, így a szerzők is bizalmatlanok az online megjelentetéssel szemben.

Moldován ennek ellenére a MEK olvasótáborának dinamikus növekedéséről számol be: naponta átlagosan 16 ezer egyéni látogató töltöget le teljes kiadványokat. A MEK látogatóinak harmada külföldről keresi fel az oldalt.

Az e-könyvek pontosabban az ezeket összegyűjtő e-könyvtárak közül legismertebb, a ma már 50 nyelven tizenhat ezer művet tartalmazó, bárki számára ingyenesen elérhető Gutenberg Project kezdeményezés, amely kizárólag önkéntesek munkájára támaszkodik. Moldován István beavatta a hvg.hu-t, hogy bár korábban egyeztettek a Gutenberg Projecttel, hogy könyvtárába magyar írók munkái is felkerüljenek (ennek egyetlen feltétele a könyv 1930 előtti első megjelenése), a tárgyalások megfeneklettek, így a mai napig nincs magyar nyelvű alkotás az oldalon.

Pálfi Norbert a Könyv a G2 galaxisban, avagy az ebook helyzete és kilátásai című tanulmányában idézi az ebook iparban érdekelt OverDrive Systems alapítóját és ügyvezető igazgatóját, Steve Potash-t, aki szerint: a specializált piacokon (pl. jogtudomány, iskolai tankönyvek, üzleti kézikönyvek) számtalan ebook termékcsalád hozott profitot és cserélte le nyomtatott elődjét. De az igazi áttörés és tömegesedés egyelőre várat magára. Elsősorban azért, mert a sikeres nyomtatott kötetek vonzó elektronikus verzióinak elkészítése tekintélyes összegekbe kerül.